

يَقْظَةُ* وَتَحَرُّرٌ*

محمد الفيتوري^١

يا أَخِي فِي الْأَرْضِ فِي كُلِّ وَطَنٍ
إِنِّي هَدَمْتُ* جُدْرَانَ* الْوَهْنِ*
أنا حُرٌّ رَغَمَ* قُضْبَانِ* الزَّمَنِ

يا أَخِي فِي الشَّرْقِ فِي كُلِّ سَكَنٍ*
إِنِّي مَزَقْتُ* أَكْفَانَ* الدُّجَى*
أنا حَيٌّ خَالِدٌ رَغَمَ* الرَّدَى*

مَحْوُ الدَّلَّةِ :

وَلَقِينَا مِنْ أَذَاهُ مَا لَقِينَا
أَوْ نَكُنْ عِشْنَا حُفَاءً* بِأَسِينَا*
وَمَحُونَا* وَصَمَّةَ* الدَّلَّةِ فِينَا

إِنْ نَكُنْ سِرْنَا* عَلَى الشَّوْكِ سِينَا*
إِنْ نَكُنْ بِنَا* عُرَاءَ* جَائِعِينَا
فَلَقَدْ ثُرْنَا* عَلَى أَنْفُسِنَا

١- شاعرٌ إفريقيٌّ معاصرٌ من مواليد «السودان»

يَقْظَةً وَتَحَرُّرٌ:

مَا تَرَاهَا مَلَأَ الْأُفُقَ صَدَاهَا*^١!
بَعْدَ أَنْ تَاهَتْ* عَلَى الْأَرْضِ وَتَاهَا^٢

الْمَلَايِينُ أَفَاقَتْ* مِنْ كَرَاهَا*
خَرَجَتْ تَبَحُّثُ عَنْ تَارِيخِهَا
يَا أَخِي:

لَسْتُ أُعْجِبْتُهَا* أَوْ مُمِيَاهَا*

فُمُ تَحَرَّرَ مِنْ تَوَايِيتِ* الْأَسَى
الْوَطَنُ لَنَا:

وَهُمْ أَخْتَارُوا* ثَرَاهَا* كَفْنَا
وَسَيَقْضِي وَلَدِي مِنْ بَعْدِنَا
فَهِيَ مَا كَانَتْ لِقَوْمٍ غَيْرِنَا

هَاهُنَا وَارَيْتُ* أَجْدَادِي هُنَا
فَسَأَقْضِي* أَنَا مِنْ بَعْدِ أَبِي
وَسَتَبْقَى أَرْضُ إفْرِيقَا لَنَا

(١) مَا تَرَاهَا... = أَمَا تَرَاهَا...!؟

(٢) الضمير في «تاهت» يرجع إلى «الملايين» وفي «تاه» إلى «تاريخ»

الْمُنَادَى

﴿يَا دَاوُدُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ﴾
 ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ﴾
 اَللّٰهُمَّ، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ
 ﴿رَبَّنَا، آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً﴾
 رَبِّ، إِنِّي أَسْتَغْفِرُكَ

أَسْئَلُهُ :

- ما الحرف الذي جاء في الآية لنداء «داود»؟
- ماذا نُسَمِّي حرف «يا»؟
- ماذا نُسَمِّي الشَّخْصَ أو الاسمَ الَّذِي نُنَادِيهِ؟

«منادی» اسمی است که پس از حروف ندا می آید. مهم ترین حروف ندا عبارتند از: «یا، ا، وا».

بدانیم

قد يُحَدَفُ حَرْفُ النِّدَاءِ إِذَا دَلَّ عَلَيْهِ دَلِيلٌ.
 ﴿يُوسُفُ أَعْرِضْ عَنْ هَذَا﴾
 ﴿رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ﴾

بیشتر بدانیم

أنواع المُنَادَى

المُنَادَى المضاف

۱

لِلْمُلاحَظَةِ ثُمَّ الْإِجَابَةِ :

يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، أَسْأَلُكَ النَّجَاةَ.

إِغْفِرْ لِي يَا خَيْرَ الْغَافِرِينَ. يَا صَادِقَ الْوَعْدِ، أَنْجِرْ وَعْدَكَ.

– عَيْنِ الْمُنَادَى فِي الْعِبَارَاتِ السَّابِقَةِ.

– عَيْنِ إِعْرَابِ الْمُنَادَى.

– مَتَى يَأْتِي الْمُنَادَى مَنْصُوبًا؟

«مُنَادَى» هُنَاكَ «مُضَاف» بِأَنَّ، مَنْصُوبٌ مِثْلُ شُود :

مِثْلُ : يَا عَبْدَ اللَّهِ، يَا أَبَا الْقَاسِمِ.

بدانیم

بِهَ آيَةِ كَرِيمَةٍ زِيرِ تَوَجُّهِ كَنِيم :

﴿رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ﴾

پُروردگارم، مرا برپا کننده نماز قرارده.

بیشتر بدانیم

– عَيْنِ الْمُنَادَى.

هَرُگَاهِ مُنَادَى، مُضَافٌ بِهِ «يَاءُ مُتَكَلِّمٍ» بِأَنَّ، جَائِزٌ اسْتَكَهْ حَرْفِ يَاءِ

حذف شود :

يَا رَبَّ = يَا رَبِّي (ای پروردگارم) یا قوم = یا قَوْمِي (ای قوم من)

بدانیم

– عَيْنِ إِعْرَابِ الْمُنَادَى.

لِلْمَلَا حِظَّةٍ ثُمَّ الْإِجَابَةُ :

يَا اللَّهُ، اِرْحَمْنَا .

يَا مُحَمَّدُ (ص)، أَنْتَ خَيْرُ الْمُرْسَلِينَ .

يَا فَاطِمَةُ (س)، أَنْتِ سَيِّدَةُ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ .

– عَيْنِ الْمُنَادَى . – هل المنادى منصوبٌ ظاهراً؟

– ما حركةٌ آخِرِ كُلِّ مِنْ «اللَّهُ»، «مُحَمَّدٌ» و «فاطمة»؟

«منادى» هرگاه اسم «عَلَمٌ» باشد، مبنی بر ضم و محلاً منصوب است.

بدانیم

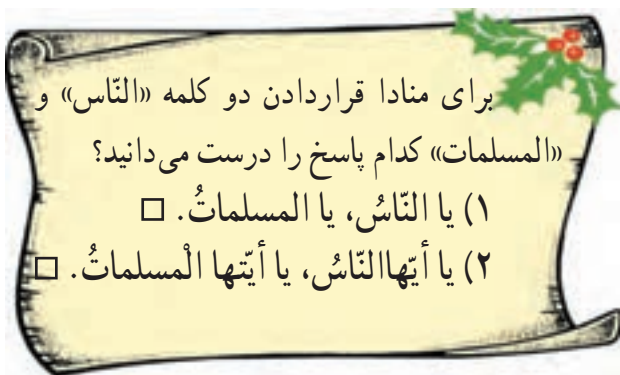
نکته

يا طالبُ، خُذْ هَذَا الْكِتَابَ . – عَيْنِ الْمُنَادَى .

يا طَالِبَةُ، خُذِي هَذَا الْكِتَابَ . – هل «طالب» و «طالبة» اسمٌ «عَلَمٌ»؟

منادا هرگاه «عَلَمٌ» نباشد، ولی مخاطب معینی را در نظر بگیرد، در این صورت نیز «مبنی بر ضم» و محلاً منصوب است. به چنین منادایی اصطلاحاً «نكرة مقصوده» می گویند.

بدانیم

بیشتر بدانیم

نتیجه :

منادی هرگاه همراه «أل» باشد، قبل از آن «أَيُّهَا» (برای مذکر) و «أَيَّتْهَا» (برای مؤنث) را می‌آوریم. در این صورت،
یا : حرف النداء.
أَيُّ أو أَيَّتْ؛ منادی نكرة مقصودة «مبنی علی الضم» منصوب محلاً.
ها : حرف تنبيه. الناس : عطف بیان (لأنّه جامد).
المسلمات : نعت (لأنّه مشتق).

فراموش نکنیم :

لفظ جلاله «الله» هر چند دارای «أل» است، در حالت ندا نیازی به کلمه «أَيِّ» ندارد؛ مانند : یا الله.
و گاهی حرف ندا حذف می‌شود و به جای آن «میم» مشدد در آخر آن می‌آید : اَللَّهُمَّ = یا الله.

۱- به کیفیت ترجمه فعل مضارع، هنگامی که در جواب طلب واقع می شود، توجه کنیم. قبل از این گونه فعل ها، کلمه «تا» آورده می شود و خود این افعال به صورت التزامی ترجمه می شوند؛ مانند :
أَحْسِنْ إِلَى النَّاسِ تَسْتَعِيدُ قُلُوبَهُمْ. (به مردم احسان کن تا دل هایشان را به دست آوری.)

۲- در ترجمه فعل امر به فاعل آن توجه کنیم.

الف) سَلِّمْ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ : «به فرستاده خدا سلام کرد.»

سَلِّمْ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ : «به فرستاده خدا، سلام کن.»

ب) وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً : «و او از آسمان آبی را فرو فرستاد.»

أَنْزَلَ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ : «از آسمان برای ما غذایی فرو بفرست.»

۳- معانی کلماتی که برای ما نا آشنا است، با مراجعه به کلمات هم خانواده و یا قرائن موجود در جمله و در نهایت کتاب های لغت آشکار می شود.

آیات زیر را ترجمه کنید، سپس ترجمه خود را با یکی از ترجمه های قرآن کریم مقایسه کنید :

﴿إِذْ هَبْ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ۖ قَالَ رَبِّ اسْرْخْ لِي صَدْرِي ۖ وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي ۖ وَاحْلُلْ عُقْدَةً

مِنْ لِسَانِي ۖ يَفْقَهُوا قَوْلِي ۖ وَاجْعَلْ لِي وَزِيرًا مِنْ أَهْلِي ۖ هَارُونَ أَخِي ۖ اشْدُدْ بِهِ أَزْرِي ۖ

وَاشْرِكْهُ فِي أَمْرِي﴾

أَسْئَلُ :

□ المعنى :

الف - طَغَى : جاری شد ○ طغیان کرد ○ حکومت کرد

ب - يَسِّرْ : سخت کن ○ آسان کن ○ حرکت کن

ج - عُقْدَةٌ : گره ○ کینه ○ بُغْض

د - اشْدُدْ بِهِ أَزْرِي : پشت مرا به وسیله او محکم کن. ○ عذاب او را شدید کن. ○

□ عَيْنِ الصَّحِيح :

ماذا فَعَلَ فِرْعَوْنُ :

أَطَاعَ اللَّهَ. ○ اشْرَكَ بِاللَّهِ. ○ آمَنَ بِالنَّبِيِّ مُوسَى. ○

عَيِّنِ المُنَادَى واذْكُرْ نَوْعَهُ :

- ١- ﴿رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا﴾
 - ٢- ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ﴾
 - ٣- يَا كُمَيْلُ ، أَلْعَلُّ خَيْرٌ مِنَ الْمَالِ .
 - ٤- اَللّٰهُمَّ ، اَعْطِنِي بِصِيْرَةً فِي دِيْنِكَ .
 - ٥ - يَا خَادِمَ الْجِسْمِ ، كَمْ تَسْعَى لِخِدْمَتِهِ ؟!
- اَتَطْلُبُ الرِّيحَ * مِمَّا فِيهِ خُسْرَانُ* ؟!

صَحِّحِ الأخطاء :

- يا رحمان، يا رحيم؛
يا مُجِيبَ الدَّعَوَاتِ ، يا رافعُ الدَّرَجَاتِ ؛
يا خَيْرَ الغَافِرُونَ ، يا خَيْرُ الرَّاظِقِينَ ؛
يا ذا الجودَ و الإحسانِ ، يا ذوالرَّحْمَةِ و الرِّضوانِ ؛

«من دعاء جوشن كبير»

اُذْكَرِ الإِعْرَابَ و التَّحْلِيلَ الصَّرْفِيَّ لِلْكَلماتِ الَّتِي أُشِيرَ إِلَيْهَا بِخَطٍّ :

يَا آلَ بَيْتِ رَسُولِ اللَّهِ حُبُّكُمْ فَرَضَ مِنَ اللَّهِ فِي الْقُرْآنِ أَنْزَلَهُ

الكلمة	التحليل الصرفي	الإعراب
بَيْتٍ		
فَرَضَ		
أَنْزَلَ		
هُ		

التمرین الرابع

للتعريب :

- ۱- پروردگارا، ما را در خدمت به بندگانت توفیق بده.
- ۲- ای جوینده علم، با وجود مشکلات در کسب علم کوشا باش.

التمرین الخامس

عَيِّنِ الْمُرَادِفَ وَ الْمَضَادَّ : (=، ≠)

الرَّذَى ... المَوْتُ	الْحَيِّ ... المَيِّتِ	الدُّجَى ... الظَّلام
العُرَاة ... اللّائِسُونَ	السِّنِينَ ... الأعوام	سَارَ ... ذَهَبَ
الرَّيْحُ ... الخُسْرَان	تَاهَ ... ضَلَّ	اليَقْظَةُ ... التَّوْم

الصور البهائية في القرآن الكريم

لیت- لعل

انسان موجودی آرمان‌گرا و آینده‌نگر است. چه بسیار اموری که در خیال خود می‌پروراند و جویای تحقق مصادیق واقعی آن‌ها در عالم واقع می‌شود؛ هرچند خود واقف است که حصول چنین اموری یا سخت است و دشوار و یا آن که محال است و غیر ممکن. دو واژه «لیت» برای تمنی و آرزو به کار می‌رود.

«لیت» غالباً برای اموری به کار می‌رود که تحقق آن دشوار و یا قریب به محال است. ﴿يَا لَيْتَ لَنَا مِثْلَ مَا أُوتِيَ قَارُونُ﴾ ای کاش آنچه به قارون داده شده بود (ثروتش) ما

را می‌بود!

به دست آوردن ثروت قارون امری مستحیل و غیر ممکن نیست، اما به گونه‌ای است که حصولش برای متکلم بعید و قریب به محال است.

«صرف و نحو» و «بلاغت» دو پایه اصلی علوم ادبی هستند. فهم «ظاهر» در کنار شناخت «باطن» معنی پیدا می‌کند.

دانستن «قواعد» بدون رعایت و فهم مسایل «بلاغی» مفید فایده نیست! فهم و خواندن مسائل بلاغی را جدی بگیریم.

«لعل» برای اموری به کار می‌رود که امکان تحقق امر خواسته شده در آن هرچند سخت و دشوار باشد، اما امید دست یابی به آن دور از ذهن نیست.

﴿وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا هَٰمَانُ ابْنِ لِي صَرْحًا لَّعَلِّي أَبْلُغُ الْأَسْبَابَ...﴾

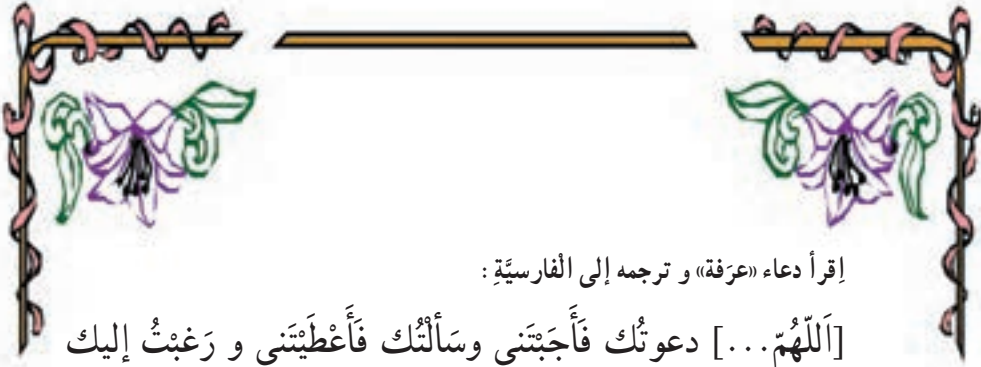
فرعون می‌خواهد قصری را بسازد که بلندیش به افلاک و آسمان‌ها برسد، شاید از این راه بتواند با خدای موسی (ع) به ستیز برخیزد. و از این رو کلامش را با «لعل» آورده تا از سویی سخت بودن آرزویش را بیان کند و از سویی دیگر ممکن الوقوع بودن آن را برای خود و اطرافیانش اظهار کند.

در آیات زیر وجوه بلاغی ادوات تمنی را بیان نموده و سپس آن‌ها را ترجمه کنید :

– ﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾

– ﴿يَا لَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا﴾

– ﴿يَا لَيْتَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ بُعْدُ الْمَشْرِقَيْنِ﴾

إقرأ دعاء «عزفة» و ترجمه إلى الفارسيّة :

[اللَّهُمَّ ...] دَعَوْتُكَ فَأَجَبْتَنِي وَسَأَلْتُكَ فَأَعْطَيْتَنِي وَ رَغِبْتُ إِلَيْكَ
فَرَحِمْتَنِي وَ وَثِقْتُ بِكَ فَنجَّيْتَنِي وَ ... اللَّهُمَّ ... لَا تَجْعَلْنَا مِنَ الْقَانِطِينَ وَ
لَا تُخْلِنَا مِنْ رَحْمَتِكَ ... وَ لَا تَجْعَلْنَا مِنْ رَحْمَتِكَ مُحْرَمِينَ ... وَ لَا مِنْ
بَابِكَ مَطْرُودِينَ؛ يَا أَجُودَ الْأَجُودِينَ وَأَكْرَمَ الْأَكْرَمِينَ .

لَا تُخْلِنَا : مَا رَأَى بِهِ بِهِرَهُ مَكْن

